

Obiectivul 2. Promovarea agriculturii verzi ecologice, atenuarea impactului la schimbări climatice, stoparea degradării terenurilor

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabili
Promovarea tehnologilor agricole avansate și de protecție	Procurarea și montarea panourilor solare fotovoltaice pentru generarea resurselor de energie alternativă și economicoasă	2021-2027	APL, FVC, AEE (Agenția pentru Eficiență Energetică)		APL, Agenții economici, AEE
	Implementarea tehnologiilor de prelucrare a solului (No till technology), 640 ha	2021-2027	Agenții FNDARM, UCIMPA, IFAD, APL, FNDR, FVC, APA	18 000 000	APL, Agenții economici

Obiectivul 2. Promovarea agriculturii verzi ecologice, atenuarea impactului la schimbări climatice, stoparea degradării terenurilor

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabili
Efectuare a lucrărilor de împădurire a terenurilor degradate, cca 300 ha	2021-2027 Moldsilva, FEN, FNDR, IFAD, UCIMPA	FVC, AIPA,	12 000 000	APL, pentru silvicultură Nisporeni, ONG-uri	ÎS
Diminuarea impactului degradării terenurilor	Organizarea sesiunilor de instruire pentru definițorii de surse de poluare și degradare a terenurilor (stîne, căi de deplasare a animalelor etc.)	2021-2027 Moldsilva, FEN, FNDR, IFAD, UCIMPA, ANSA	FVC, AIPA,	APL, pentru silvicultură Nisporeni, ONG-uri, ACRFG	APL, pentru silvicultură Nisporeni, ONG-uri, ACRFG
	Crearea de fâșii forestiere la culturile agricole hidrofile, a spațiilor verzi agricole în cadrul bazinului hidrografic Nirnova	2021-2027 Moldsilva, FEN, FNDR, IFAD, UCIMPA	FVC, AIPA,	APL, pentru silvicultură Nisporeni, ONG-uri, ACRFG	ÎS

Obiectivul 3. Sporirea competitivității producției zootehnice

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabili
Re vigorarea sectorului zootehnic	Promovarea tehnologilor și soluțiilor ecologice de gestionare a dijecțiilor animaliere la fermele zootehnice (Șoltănești, Vărărești, Vînători etc.) și la gospodăriile casnice	2021-2027	Agenții FNDARM, UCIMPA, IFAD, APL, FNDR, FVC, AIPA	350 000	APL, ONG-uri, Agenții economici, ANSA
	Implementarea sistemului de colectare, depozitare, procesare a deșeurilor zootehnice și utilizarea lor în calitate de îngrijășământ organic pentru culturile agricole din raion	2021-2027	Agenții FNDARM, UCIMPA, IFAD, APL, FNDR, FVC, AIPA	4 500 000	APL, ONG-uri, Agenții economici, ANSA
	Construirea fermelor zootehnice de dimensiuni medii (ovine, caprine, cabaline, porcine), reabilitarea tehnologică a celor existente, inclusiv în contextul promovării economiei "verzi" durabile	2021-2027	Agenții FNDARM, UCIMPA, IFAD, APL, FNDR, FVC, AIPA, Asociația cresațorilor de ovine și caprine Nisporeni	6 100 000	APL, ONG-uri, Agenții economici, ANSA
	Înzestrarea laboratoarelor veterinare existente cu inventarul necesar (reactivi, testere, percursoare, antibiotice etc.)	2021-2023	Agenții economici, IFAD, APL, FNDR, AIPA	1 500 000	APL, ONG-uri, Agenții economici, ANSA

Obiectivul 3. Sporirea competitivității producției zootehnice

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabili
Re vigorarea sectorului zootehnic	Crearea entităților de selecție, reproducerei și însămînării artificiale (ferme de prăsilă) (Brătuleni)	2021-2023	Agentii FNDARM, IFAD, APL, UCIMPA, FNDR, FVC, APIA		APL, ONG-uri, Agentii economici, ANSA
	Procurarea și montarea panourilor fotovoltaice la fermele zootehnice (preliminar selectate)	2021-2023	Agentii FNDARM, IFAD, APL, UCIMPA, FNDR, FVC, APIA	750 000	APL, ONG-uri, Agentii economici, ANSA

Obiectiv 4. Piața funciară și a cadastrului bunurilor imobile

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Va loarea preliminară, lei	Responsabili
	Delimitarea proprietății publice a statului (Republica Moldova) și a unităților administrativ teritoriale (UAT)	2021-2027	Banca Mondială, Guvernul RM	10 000 000	APL, APP, Deținătorii de bunuri, ONG-uri
Înregistrarea și evaluarea bunurilor imobile	Corectarea erorilor cadastrale comise în procesul privatizării massive	2021-2027	Banca Mondială, Guvernul RM	2 000 000	APL, APP, Deținătorii de bunuri, ONG-uri
	Evaluarea bunurilor imobile (în baza parametrilor tehnico-economiți și utilitari) în scopul impozitării	2021-2027	Banca Mondială, Guvernul RM	3 000 000	APL, APP, Deținătorii de bunuri, ONG-uri
	Înregistrarea tuturor bunurilor imobile	2021-2027	Banca Mondială, Guvernul RM	5 000 000	APL, APP, Deținătorii de bunuri, ONG-uri

Obiectivul 5. Dezvoltarea structurii moderne de postrecoltare

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabili
	Construirea unui Centru agroalimentar în or. Nisporeni cu linii de colectare, sortare, ambalare și procesare a producției agricole	2021-2027	Agentii FNDARM, UCIMPA, IFAD, APL, FNDR, FVC, AIPA	35 000 000	APL, Agentii economici
	Efectuarea unui studiu de fezabilitate privind extinderea și diversificarea rețelei de depozite frigorifice la nivel raional și regional	2021-2023	Agentii FNDARM, UCIMPA, IFAD, APL, FNDR, FVC, AIPA		APL, Agentii economici
	Mărirea capacitatii de păstrare, înzestrarea încăperilor cu linii de procesare, sortare ambale și dezinfecțare.	2021-2027	Agentii FNDARM, UCIMPA, IFAD, APL, FNDR, FVC, AIPA		APL, Agentii economici
Păstrare și prelucrare industrială a producției agricole	Construirea de noi depozite frigorifice, înzestrarea cu inventarul necesar, capacitați de păstrare, cca 2500 tone	2021-2027	Agentii FNDARM, UCIMPA, IFAD, APL, FNDR, FVC, AIPA	248 000 000	APL, Agentii economici
	Promovarea serviciilor de consultanță și extensiune pentru antreprenorii din sectorul agrar și agroindustrial (acces la piețe, diversificarea produselor, marketing, accesarea de resurse, asigură contra riscurilor etc).	2021-2027	Agentii FNDARM, UCIMPA, IFAD, APL, FNDR, FVC, AIPA	700 000	Agentii economici, FNDARM, UCIMPA, IFAD, APL, FNDR, FVC, AIPA

TURISM COMPETITIV.

Turismul reprezintă unul din principalele sectoare de dezvoltare al economiei Raionului Nisporeni cu posibilități de generare a beneficiilor socioeconomice pentru raion și comunitățile care fac parte din el, care se compun din venituri directe, locuri de muncă noi, cîștiguri de valută, contribuții la buget, inclusiv în contextul situației actuale. Totodată, turismul poate servi drept catalizator pentru dezvoltarea altor sectoare economice.

Raionul Nisporeni dispune de un bogat potențial pentru dezvoltare durabilă a turismului. Resursele turistice reprezintă un ansamblu complex de mediu, atât natural (rezervații naturale și peisagistice, monumente ale naturii, elemente de floră și faună), cât și antropic (monumente și situri arheologice, muzeu, elemente de folclor și artă populară).

Pe teritoriul raionului Nisporeni sunt amplasate monumente istorice, culturale și religioase valoaroase (mănăstirile Vărărești și Hîncu), cca 26 și șase de biserici vechi din lemn și piață amplasate, practic în toate localitățile rurale. La fel, pe teritoriul raionului Nisporeni se află cel mai înalt punct geografic din Republica Moldova - 429,5 m deasupra nivelului marii. În satul Milești, localitatea din zona codrilor, se mai păstrează un conac boieresc, la Zberoaia se află conacul Gonata.

Raionul Nisporeni este renumit prin activitatea meșterilor populari (ceramica tradițională, țesutul artistic, prelucrarea artistică a pietrei, pielii și a lemnului, arta croșetării, confecționarea instrumentelor populare, împletitul din fibre vegetale), iar acest gen de activitate ar putea contribui în dezvoltarea afacerilor în domeniul culturii, însă, deocamdată, obstacolele în dezvoltarea acestei ramuri sunt legate de lipsa piețelor de desfacere, importul materiei prime, aprecierea incorectă a valorii artistice a lucrărilor.

Proiecte raionale în domeniul turismului. **Proiectul transfrontalier „MuseumInfoTur – Valorificarea și sporirea vizibilității patrimoniului cultural și istoric în cadrul rețelei transfrontaliere de muzeu – Centre de Informare Turistică”**, proiect finanțat de Uniunea Europeană prin Programul Operațional Comun România-Republica Moldova, 2014-2020. În acest context, la începutul lunii decembrie, am fost informați de către Agenția de Dezvoltare Regională Centru, despre faptul, că Muzeul de Istorie și Etnografie Nisporeni a fost selectat pentru a fi dotat drept **Centru Turistic**.

Activitatea turistică, în ultimii ani atestă o creștere vizibilă, în comparație cu anii precedenți, a tuturor indicatorilor. Numărul total de vizitatori încadrați în turism la obiectivele turistice din Raionul Nisporeni s-a majorat pe parcursul perioadei **2015-2019 cu cca 3,5 %, ajungînd în anul 2018 cifra de cca 8500 de persoane**. Evoluția circulației turistice în cadrul turismului internațional organizat reflectă o dinamică pozitivă, inclusiv la turismul receptor.

Principalele probleme identificate

1. Resursele financiare limitate pentru dezvoltarea infrastructurii turistice, punctelor de tracție, a serviciilor și marketingului turistic, pentru promovarea turismului.
2. Nivelul necorespunzător conform standardelor a infrastructurii rutiere în zonele de interes turistic.
3. Pregătirea profesională insuficientă a personalului angajat în industria turismului (excursioniști, ghizi de turism, centre de promovare turistică).
4. Insuficiența informatizării prestării serviciilor de activitate turistică (turism vitiviticol, de afaceri, religios, de excursii).
5. Imaginea slabă a atracțiilor turistice din cadrul Raionului Nisporeni, lipsa informațiilor despre obiectivele turistice și accesul către acestea.
6. Insuficiența de structuri de primire turistică cu funcții de cazare și servire a mesei conform standardelor europene.

Recomandări

1. Implicarea tuturor actorilor interesați (APL, Agenții economici, Agenția de Investiții, ONG-uri, Asociația Națională a Ghizilor, Asociația Națională a Turismului Receptor) în valorificarea potențialului turistic existent.
2. Elaborarea brandului turistic al raionului Nisporeni, conceptualizarea și diseminarea gamei de produse turistice (nautic, vitivinicul, cultural, religios), crearea platformelor de digitalizare a atracțiilor turistice.
3. Profesionalizarea personalului din domeniul turistic, organizarea cursurilor de instruire, dezvoltarea schimburilor de experiențe în țară și peste hotare.
4. Inventarierea și evaluarea tuturor obiectivelor și zonelor cu potențial turistic, a punctelor de atracție turistică, amenajarea cu utilități (parcări, locuri de popas turistic, căi de acces, rețele tehnico-utilitare).
5. Dezvoltarea turismului vitivinicul, ghastronomic, religios, de afaceri, năutic, proiectarea și montarea indicatoarelor rutiere turistice și a panourilor informative la toate obiectivele și zonele turistice.
6. Elaborarea programului de dezvoltare și promovare turistică.
7. Crearea Centrului Raional de Informare și Dezvoltare Turistică.
8. Instituționalizarea în cadrul APL a unei unități responsabile de promovarea turismului.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ☒ Existența obiectivelor turistice antropice (în particular, religioase) și non-antropice (rezervații naturale și piesajistice). ☒ Dezvoltarea meșteșugăritului popular, folclor și artă populară. ☒ Acces la drumul național M1 Chișinău-Leușeni, existența rețelei de drumuri (locale, regionale). ☒ Membrul cu drepturi depline în cadrul Euroregiunii Siret-Prut-Nistru. ☒ Amplasare geografică favorabilă la hotar cu România (UE). ☒ Complex sportiv cu o suprafață de cca 2,2893 ha (este al doilea după mărime în țară). 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Lipsa unui program de dezvoltare și valorificare a atracțiilor turistice. ☒ Lipsa unui Centru Raional de Informare și Dezvoltare Turistică. ☒ Lipsa în cadrul APL a unei unități de promovare a turismului. ☒ Lipsa unui brand raional de dezvoltare și promovare turistică.
OPORTUNITATI	AMENINTARI
<ul style="list-style-type: none"> ☒ Interesul sporit al partenerilor de dezvoltare (donatorilor) la promovarea și dezvoltarea turismului. ☒ Acces la resursele Fondului de Dezvoltare Regional. ☒ Platforme de comunicare și susținere turistică cu reprezentanții autorităților înfrățite din România. ☒ Existența programelor și proiectelor de susținere turistică transfrontalieră. ☒ Posibilități de includere a obiectivelor turistice în programele și traseele turistice naționale și internaționale. 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Resursele financiare limitate a APL pentru dezvoltarea infrastructurii turistice, punctelor de tracție, a serviciilor și marketingului turistic, pentru promovarea turismului. ☒ Pregătirea profesională insuficientă a actorilor implicați sau încadrați în industria turismului. ☒ Acces limitat la infrastructura tehnico-utilitară turistică.

TURISMUL COMPETITIV

Obiectivul 1. Valorificarea potențialului turistic

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabili
	Elaborarea brandului turistic al Raionului Nisporeni și înregistrarea la AGEPI	2021-2022	APL, Agenția de Investiții, AGEPI, agenții economici de profil, ONG-uri, FNDR	250 000	APL, Agenții economici
Promovarea resurselor turistice	Conceptualizarea, elaborarea și diseminarea gamei de produse turistice (nautic, vitivinicul, cultural, religios etc.)	2021-2022	APL, Agenția de Investiții, AGEPI, agenții economici de profil, ONG-uri, FNDR		APL, Agenții economici
	Amenajarea de agropensiuni, pensiuni, zonelor piscicole, de meșteșugărit și a construcțiilor de primire turistică	2021-2022	Agenții economici, APL, Agenția de Investiții, ONG-uri, FNDR		APL, Agenții economici
	Crearea platformei de digitalizare a atracțiilor turistice	2021-2025	Agenția de Investiții, APL, Agenții Asociația Ghizilor, Națională a Asociația Națională a Turismului Receptor, ONG-uri, FNDR		APL, Agenții economici

Obiectivul 1. Valorificarea potențialului turistic

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabili
Profesionalizarea personalului din domeniul turismului	Organizarea cursurilor de instruire pentru subiecții implicați în dezvoltarea turismului, inclusiv a personalului angajat în industria turismului	2021-2027	Agenția de Investiții, APL, Agenții Asociația Națională a Ghizilor, Națională a Asociația Turismului Receptor, ONG-uri, FNDR	350 000	APL, Definătorii de obiective turistice, Agenții economici
	Dezvoltarea shimburilor de experiență (vizite, studii, excursii) în țară și peste hotare.	2021-2027	Agenția de Investiții, APL, Agenții Asociația Națională a Ghizilor, Națională a Asociația Turismului Receptor, ONG-uri, FNDR	700 000	APL, Definătorii de obiective turistice, Agenții economici

Obiectivul 1. Valorificarea potențialului turistic

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabili
Inventarierea tuturor obiectivelor și zonelor cu potențial turistic, a punctelor de atracție turistică	2021-2022 ONG-uri, APL, Agentii economici, Asociația Națională a Turismului Receptor, FNDR	ONG-uri, APL, Agentii economici, Asociația Națională a Turismului Receptor, FNDR	1 200 000	APL, ONG-uri, Agentii economici	
Amenajarea cu utilități (parcări, locuri de popas turistic, căi de acces, rețele tehnico-utilitare) a principalelor obiective turistice ("Crucea Neamului", Mănăstirea Hîncu, Mănăstirea Vărzărești, s.Ciorești, s.Bălăurești)	2021-2027 ONG-uri, Agentii economici, Asociația Națională a Turismului Receptor	ONG-uri, APL, FNDR; Agentii economici, Asociația Națională a Turismului Receptor	APL, ONG-uri, Agentii economici		
Crearea și amenajarea spațiilor verzi (parcuri, grădini, scuare, terenuri etc.) în or. Nisporeni și în localitățile rurale din or.	2021-2027 ONG-uri, Agenții economici, FNDR, Asociația Națională a Turismului Receptor	ONG-uri, Agenții economici, FNDR, Asociația Națională a Turismului Receptor	APL, ONG-uri, Agentii economici		
Amenajarea și înzestrarea obiectivelor în cadrul itinerarului turistic "Zona Turistică Vest"	2021-2023 ONG-uri, Agenții economici, Asociația Națională a Turismului Receptor	ONG-uri, Agenții economici, Asociația Națională a Turismului Receptor	APL, ONG-uri, Agentii economici		

Obiectivul 2. Dezvoltarea atracțiilor turistice

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabili
Montarea indicatoarelor rutiere turistice și a panourilor informative la toate obiectivele și zonele turistice	2021-2023	APL, Administrația de Stat a Drumurilor, Agentii economici, Asociația Națională a Turismului Receptor, FNDR	2 500 000	APL, ONG-uri, Agentii economici	
Sporirea vizibilității obiectivelor turistice	2023-2024	Agenția de Investiții, APL, Agentii Asociația Națională a Ghizilor, Națională a Turismului Receptor, ONG-uri, FNDR		APL, ONG-uri, Agentii economici	
Integrarea turismului vitivinicol, gastronomic, religios, de afaceri, nautic în rutele și pachetele turistice existente	2021-2023	Agenția de Investiții, APL, Agentii Asociația Națională a Ghizilor, Națională a Turismului Receptor, ONG-uri, FNDR		APL, ONG-uri, Agentii economici	
Dezvoltarea traseului turistic: Nisporeni-Iurcenii-Mănăstirea Hîncu-Dolna-Ciorești-Seliște-Ciutești-Găureni-Bălănești-Milești	2021-2027	Agenția de Investiții, APL, Asociația Națională a Ghizilor, Națională a Turismului Receptor, ONG-uri, FNDR	310 000	APL, ONG-uri, Agentii economici	

Obiectivul 2. Dezvoltarea atracțiilor turistice

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabili
Dezvoltarea capacitaților corporativ-instituționale în domeniul turismului	Elaborarea programului de dezvoltare a promovare a turismului	2021-2023	APL, Asociația Națională a Ghizilor, Asociația Națională a Turismului Receptor, ONG-uri, FNDR		APL, ONG-uri, Agenții economici
	Institutionalizarea în cadrul APL a unei unități responsabile cu promovarea turismului	2021-2027	APL, Agentia de Investitii, ONG-uri		APL, ONG-uri, Agenția de Investiții
	Crearea entității de suport "Centrul Raional de Informare și Dezvoltare Turistică"	2021-2023	APL, Agentia de Investitii, Agenții economici, ONG-uri, Asociația Națională a Turismului Receptor		APL, ONG-uri, Agenții economici

OCROTIREA SĂNĂTĂȚII

Funcția fundamentală a sistemului de sănătate este promovarea politicilor de sănătate și a modului sănătos de viață, supravegherea factorilor de risc și acordarea asistenței medicale populației raionului Nisporeni.

Sistemul de sănătate din raionul Nisporeni este alcătuit din:

1. Centrul de Sănătate Publică Nisporeni (CSP);
2. IMSP Spitalul Raional Nisporeni (SR Nisporeni);
3. IMSP Centru de Sănătate Nisporeni (CS Nisporeni);
4. Statia Asistența Medicală de Urgență Prespitalicească (SAMU).

IMSP CS Nisporeni include în componența sa:

- ✓ 4 (patru) Centre de Sănătate: Nisporeni, Milești, Grozești, Seliște;
- ✓ 20 (două zeci) oficii ale medicului de familie;
- ✓ 8 (opt) oficii de sănătate.

În cadrul instituțiilor medicale din raionul Nisporeni activează 601 de angajați, inclusiv SR Nisporeni - 276 angajați, CS Nisporeni - 257 angajați, SAMU - 58 angajați și CSP 10 angajați.

Asistența medicală primară (CS Nisporeni) acordă următoarele servicii: promovarea modului sănătos de viață, supravegherea dezvoltării copilului, gravidelor, imunizarea, planificarea familiei, controlul medical anual a unor contingente de populație, servicii medicale curative, implementarea Programelor de sănătate, supravegherea și dispanserizarea categoriilor de pacienți cronici.

SR Nisporeni - Scopul principal al activității SR Nisporeni este asigurarea unui management eficient al instituției, crearea unei baze tehnico-materiale bune, asigurarea accesibilității populației la servicii medicale spitalicești și specializate de ambulator calitative.

Spitalul Raional Nisporeni este desfășurat pe 162 de paturi și acordă asistență medicală multiprofil: terapie, chirurgie, traumatologie, obstetrică-ginecologie, pediatrie, îngrijiri cronice, reabilitare, îngrijiri paliative.

În cadrul spitalului funcționează Unitatea Primiri Urgențe, secție reparată și dotată după Regulamentul de activitate a acestei subdiviziuni. Servicii paraclinice avem: laborator, serviciul imagistică, endoscopie, ultrasonografie, farmacie, hemotransfuzie, diagnostică funcțională.

Statia SAMU Nisporeni activează cu 4 echipe de asistență medicală de urgență asigurând asistență medicală de urgență prespitalicească pentru întreg raionul Nisporeni. Se subordonează juridic, financiar și metodic Centrului Național de Urgență Prespitalicească. Activează prin dispeceratul comun național 112.

Obiectivele activității AMP, AMSA și a SR Nisporeni:

1. Îmbunătățirea bazei tehnico-materiale și reducerea la maximum a cheltuielilor secundare a cazului tratat.
2. Sporirea accesibilității populației la servicii medicale primare și spitalicești, sporirea calității și eficienței asistenței medicale în sistemul AOAM.
3. Utilizarea eficientă a capacitaților umane, materiale, tehnologice și financiare în asigurarea serviciilor medicale primare, spitalicești și specializate de ambulatoriu.
4. Asigurarea drepturilor pacienților în instituțiile medicale (confidențialitate, acces la servicii și la informație, la opinie).

5. Asigurarea drepturilor angajaților la condiții de muncă sigure, la ridicarea continuă a nivelului profesional, la remunerarea muncii conform performanțelor profesionale.
6. Asigurarea îndeplinirii prevederilor Programelor Nationale, participarea la elaborarea programelor teritoriale și implementarea lor.
7. Dezvoltarea în continuare a sistemului informațional integrat între asistența medicală primară și spitalicească.
8. Promovarea modului sănătos de viață, educația pentru sănătate, combaterea factorilor de risc, îngrijirea antenatală, supravegherea gravidelor, planificarea familiei.
9. Transformarea medicinii primare din medicină de tratament în medicină de prevenție.
10. Fortificarea managementului resurselor umane din sănătate prin dezvoltarea de politici de recrutare, motivare și menținere a personalului medical în sistem.
11. Modernizarea Spitalului Raional Nisporeni și transformarea lui într-o instituție medicală competitivă și eficientă.
12. Dezvoltarea și menținerea conlucrării continue între medicina primară, urgentă, spitalicească, CSP și APL.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI:	PUNCTE SLABE:
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Existenza Cadrului normativ și legislativ privind dezvoltarea sistemului de sănătate, adevarat cerințelor actuale (Strategia de dezvoltare a Sistemului de Sănătate 2017-2027; Strategia de dezvoltare a Resurselor Umane în sănătate). ➤ Existenza programelor naționale finanțate de către Stat, Fondul Global, OMS. ➤ Baza tehnică materială îmbunătățită a IMSP, SR Nisporeni, IMSP CS Nisporeni, SAMU, Centre de Sănătate și OMF-uri. ➤ Instituții medicale dotate cu utilaj medical modern (Radiografie digitală staționară și mobilă, Endoscopie video, ultrasonografie, Ecocord, laborator modernizat). ➤ Accesibilitatea pacienților la servicii de înaltă performanță achitate de CNAM. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Asigurarea insuficientă cu personal medical (îndeosebi AMP și urgență prespitalicească). Procentul înalt a medicilor cu vârstă de pensionare. ➤ Finanțarea insuficientă a sistemului de sănătate. Rigiditatea bugetelor ce nu acoperă costurile crescând ale serviciilor medicale și lipsa unui sistem motivational de finanțare a spitalelor. ➤ Lipsa cadrului legal în vederea finanțării instituțiilor medicale de către fondator. ➤ Instituții medicale rurale fără condiții și neconectate la rețea. ➤ Conlucrarea cu rezerve între componentele sistemului de sănătate.
OPORTUNITĂȚI:	AMENINTĂRI:
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Posibilitatea diversificării finanțării instituțiilor medicale. Atragerea proiectelor investiționale și altor surse alternative. ➤ Implicarea constantă a OMS, FISM, Fondului de dezvoltare CNAM, Fondului global în finanțarea proiectelor în sănătate. ➤ Implicarea mai activă a Fondatorului în dezvoltarea instituțiilor medicale. ➤ Externalizarea serviciilor nemedicale (servicii de spălătorie, servicii de alimentare 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Asigurarea redusă cu cadre medicale în sistemul medical. ➤ Cultura sanitară joasă a populației și atitudinea neglijentă față de propria sănătate. ➤ Conlucrarea cu rezerve între componentele sistemului de sănătate. ➤ Cota înaltă a populației în afara cadrului de asigurări în sănătate (mai mult de 40%).

și servicii de curățenie), reducerea cheltuielilor neproductive.
➤ Dezvoltarea de servicii medicale noi.

➤ Accesibilitate redusă la servicii medicale pe timpul pandemiei cu ulterioara agravare a indicatorilor.

OCROTIREA SĂNĂTĂII
Obiectivul 1. Modernizarea entităților medico-sanitare din raion

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabili
Îmbunătățirea bazei tehnico materiale a sistemului medical raional IMSP Spitalul Raional Nisporeni	<p>Implementarea proiectului de reconstrucție a blocului chirurgical a IMSP SR Nisporeni:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Etapa I Reparația blocului B; ➤ Etapa II Reparații capitale pe interior a blocului A. 	2021-2027	Proiecte europene, Guvernul R. Moldova, Fondul de dezvoltare CNAM, Proiecte transfrontaliere, Consiliul Raional Nisporeni, IMSP SR Nisporeni	83 mil.lei 22 mln lei 61mil.lei	Consiliul Raional Nisporeni, IMSP SR Nisporeni
			Asociația țărilor de Nord, Consiliul Raional Nisporeni și IMSP SR Nisporeni	6,5 mln lei	Consiliul Raional Nisporeni, IMSP SR Nisporeni
		2021-2022	IMSP SR Nisporeni	0,3 mln lei	IMSP SR Nisporeni
		2022	Parteneriat Public Privat, Parteneri privați, Consiliul Raional Nisporeni, IMSP SR Nisporeni	2 mln lei	Consiliul Raional Nisporeni, IMSP SR Nisporeni
		2022	Consiliul Raional Nisporeni, IMSP SR Nisporeni	200 mii lei	IMSP SR Nisporeni

	Gestionarea deșeurilor medicale biologic periculoase	2021	Proiecte transfrontaliere, Consiliul Raional Nisporeni, IMSP SR Nisporeni	2 mln lei	Consiliul Raional Nisporeni, IMSP SR Nisporeni
	Asigurarea IMSP SR Nisporeni cu un generator de Oxigen	2021-2022	Ministerul Sănătății Muncii Protecției Sociale, Banca Mondială	1,5 -2 mln lei	IMSP SR Nisporeni
Dotarea IMSP Spitalului Raional Nisporeni cu utilaj medical modern	Fortificarea și dotarea secției Covid și ATI Covid: 1. Puncte noi de asigurare cu O2. 2. Dotarea cu dispozitive medicale necesare: ventilatoare, monitoare de pacient, sisteme CPAP, Concentratoare de O2, Defibrilator.	2021	Consiliul Raional Nisporeni, IMSP SR Nisporeni	300 mii lei	IMSP SR Nisporeni

Programme	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabilități
Îmbunătățirea bazei tehnico materiale a sistemului medical raional IMSP Centrul de Sănătate Nisporeni	Conectarea IMSP CS Nisporeni la utilități (apă caldă), reabilitarea și înzestrarea cazangeriei Asigurarea eficienței energetice a clădirii MSP CS Nisporeni	2021-2027	APL, AEE, agenții economici de profil, ONG-uri, IMSP CS Nisporeni	100 000	APL, Agentii economici, IMSP CS Nisporeni
	Reabilitarea rețelelor exterioare (apă, canalizare, electricitate,)	2021-2027	APL, AEE, agenții economici de profil, ONG-uri, IMSP CS Nisporeni	50 000000	APL, Agentii economici, IMSP CS Nisporeni
	Procurarea și instalarea unui ascensor extern pentru pacienții cu dificultăți de mers și disabilități	2021-2027	APL, agenții economici de profil, ONG-uri, IMSP CS Nisporeni	400 000	APL, Agentii economici, IMSP CS Nisporeni
	Modernizarea sistemului de ventilare a edificiului CS Nisporeni.	2021-2027	APL, agenții economici de profil, ONG-uri, IMSP CS Nisporeni	250 000	APL, Agentii economici, IMSP CS Nisporeni
	Reparația edificiului CS Nisporeni,et.4 (schimbarea ferestrelor,reparația birourilor nefuncționale)	2021-2027	APL, AEE, agenții economici de profil, ONG-uri, IMSP CS Nisporeni	200 000	APL, Agentii economici, IMSP CS Nisporeni
	Reparația CCSM			1.400 000	APL, Agentii economici, IMSP CS Nisporeni
Rénoirea parcului de utilaj medical și rulant	Procurarea utilajului medical nou (Roentgenologic, ECG, pentru laborator, pentru diagnostica funcțională)	2021-2027	APL, AEE, agenții economici de profil, ONG-uri, IMSP CS Nisporeni	2 000 000	APL, Agentii economici, IMSP CS Nisporeni

	Procurarea transportului sanitar pentru toate entitățile medicale din raion	2021-2027	APL, AEE, agenții economici de profil, ONG-uri, IMSP CS Nisporeni	4 000000	APL, Agenții economici, IMSP CS Nisporeni
Reabilitarea încăperilor OMF din raion, efectuarea de construcții noi	Schimbarea acoperișului OMF Cristești	2021-2027	APL, AEE, agenții economici de profil, ONG-uri, IMSP CS Nisporeni	300 000	APL, Agenții economici, IMSP CS Nisporeni
	Schimbarea acoperișului OMF Băcăseni	2021-2027	APL, AEE, agenții economici de profil, ONG-uri, IMSP CS Nisporeni	200 000	APL, Agenții economici, IMSP CS Nisporeni
	Schimbarea acoperișului OMF Vulcănești	2021-2027	APL, AEE, agenții economici de profil, ONG-uri, IMSP CS Nisporeni	200 000	APL, Agenții economici, IMSP CS Nisporeni
	Construirea unui angar pentru ambulanță	2021-2027	APL, AEE, agenții economici de profil, ONG-uri, IMSP CS Nisporeni	150 000	APL, Agenții economici, IMSP CS Nisporeni
	Reparația OMF Valea-Trestieni	2021-2027	APL, AEE, agenții economici de profil, ONG-uri, IMSP CS Nisporeni	250 000	APL, Agenții economici, IMSP CS Nisporeni
	Deschiderea OMF Ciutești (reparație - 200 000 lei, procurare utilaj medica - 50 000, procurarea mobilierului - 50 000)	2021-2027	APL, AEE, agenții economici de profil, ONG-uri, IMSP CS Nisporeni	300 000	APL, Agenții economici, IMSP CS Nisporeni
	Conecțarea OMF din 23 de localități la utilități (apă, canalizare, iluminat, căldură)	2021-2027	APL, AEE, agenții economici de profil, ONG-uri, IMSP CS Nisporeni	500 000	APL, Agenții economici, IMSP CS Nisporeni
	Gazificarea edificiilor medicale (Iurceni, Grozești, Milești, Bălănești, Seliște, Brătuleni, Zboerăia, Bălăurești)	2021-2027	APL, AEE, agenții economici de profil, ONG-uri, IMSP CS Nisporeni	800 000	APL, Agenții economici, IMSP CS Nisporeni

EDUCAȚIE, CULTURĂ, TINERET, SPORT

Este bine cunoscut faptul că succesele economice ale statelor sînt determinate direct de calitatea sistemelor de învățămînt și că cel mai eficient factor de producție este capitalul uman, exprimat în cunoștințele, competențele, capacitațile creative și calitățile morale ale membrilor societății, pe care le formează în mare măsură sistemul de învățămînt.

Educația constituie factorul de bază în crearea și transmiterea de noi cunoștințe și valori culturale general-umane, în dezvoltarea capitalului uman, în formarea conștiinței și identității naționale, în promovarea aspirațiilor de integrare europeană și are un rol primordial în crearea premiselor pentru dezvoltarea umană durabilă și edificarea unei societăți bazate pe cunoaștere. Calitatea educației determină, în mare măsură, calitatea vieții și creează oportunități pentru realizarea în volum deplin a capacitaților fiecărui cetățean.

Direcții strategice ale Strategiei în domeniul educației sînt:

1. Asigurarea dezvoltării durabile a sistemului educațional în vederea formării unei personalități integre, active, sociale și creative – factori principali ai dezvoltării umane și ai progresului social-economic.
2. Sporirea accesului la educație de calitate pentru toți copiii și tinerii, prin asigurarea unui mediu școlar prietenos și protectiv și prin consultarea elevilor, studenților și părinților în procesul de luare a deciziilor.
3. Stabilirea direcțiilor prioritare de dezvoltare a educației în R. Moldova și a mecanismelor de realizare a acestora; creșterea eficienței cheltuirii banului public investit în educație, astfel încît resursele disponibilizate să fie redirecționate pentru a îmbunătăți rezultatele învățării, inclusiv prin investiții în personalul didactic, procesul educațional și infrastructura instituțiilor de învățămînt.
4. Sporirea eficienței sistemului educațional, extinderea și diversificarea ofertelor educaționale prin valorificarea oportunităților oferite de tehnologiile informaționale și comunicaționale;
5. Extinderea și diversificarea sistemului de instruire a adulților pe parcursul întregii vieți din perspectiva formării generale și a formării profesionale continue, în corespondere cu nevoile persoanei raportate la necesitățile socioeconomice; compatibilizarea structurală și calitativă a învățămîntului național cu spațiul european al educației.

Situația actuală a sistemului educațional din raionul Nisporeni

În sistemul educațional din raionul Nisporeni, în anul 2020-2021 activează 59 de instituții de învățămînt general, dintre care – 26 instituții de educație timpurie și 33 de instituții de învățămînt primar vîși secundar, ciclul I și II, în cadrul cărora prestează servicii educaționale cca 1326 angajați (inclusiv, cadre didactice – 659, personal auxiliar – 607). Beneficiari ai serviciilor educaționale sunt 7043 copii/elevi, repartizați după cum urmează: 1580 copii de vîrstă preșcolară – inclusi în 93 de grupe și 5471 elevi, inclusi în 299 clase, după cum urmează: 118 clase cu 2150 elevi – învățămîntul primar, 157 clase cu 2784 elevi – învățămîntul gimnazial, 24 clase cu 538 elevi – învățămînt liceal.

Principalele probleme din sistemul educațional din raionul Nisporeni

1. Migrație frecventă a populației, instabilitate demografică. Acest proces migrațional a determinat într-o oarecare măsură depopularea satelor.
2. Rata de creștere a instituțiilor de învățămînt primar și secundar, ciclul I și II cu deficit bugetar.
3. Creșterea absenteismului și abandonului școlar. Abandonul școlar reprezintă un indicator al eficienței sistemului școlar, prin urmare, cu cât indicele este mai mic, cu atât sistemul școlar este mai eficient.

Principalele motive de abandon școlar:

- ✓ Elevul s-a angajat în câmpul muncii.
 - ✓ Probleme de sănătate.
 - ✓ Din motive de sărăcie.
 - ✓ Părinții nu lasă copilul să învețe.
 - ✓ Elevul lucrează împreună cu părinții în gospodăria familiei.
 - ✓ Elevul lucrează cu ziua împreuna cu părinții.
 - ✓ Eleva a născut.
 - ✓ Elevul a emigrat împreună cu părinții, fără a depune cerere de exmatriculare.
 - ✓ Elevul/eleva s-a căsătorit.
4. Insuficiența cadrelor didactice calificate. Această situație este generată de costurile de educație și de îngrijire a copiilor înalte în raport cu veniturile populației.
 5. Parteneriate ineficiente dintre instituțiile de învățămînt general și alți actori educaționali, ONG-uri.

Misiunea principală a sistemului de învățămînt din raion este de a asigura valorificarea potențialului uman, în vederea formării unei personalități integre, active, sociale și creative – factori principali ai dezvoltării umane și ai progresului social-economic.

Cultură și MIM

În raionul Nisporeni funcționează Televiziunea locală „Albasat-TV” și este difuzat pe suport de hîrtie Ziarul local „Deșteptarea”.

Principalele realizări în domeniul culturii, în anul 2020:

1. Pe parcursul anului, Secția Cultură și Turism a pus accent pe desemnarea și promovarea talentelor. În acest context, am organizat participarea a 14 copii din raion la **Concursul Republican „LaPlay”**, proiect organizat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în parteneriat cu Asociația Muzical-Corală din Moldova.
2. Deasemenea, a fost organizată participarea a 5 persoane la **Festivalul-concurs Național de Poezie Patriotica „Țara mea, cu grai de dor”**, ediția I, (variantă on-line).
3. În luna septembrie, participând la **Concursul Național de Folclor Literar „Povestitorii satului”**, ediția I, (variantă on-line), angajații colectivelor „model” s-au învrednicit de Locul I și Mențiuni de participare, iar ulterior au fost protagoniștii **Emisiunii televizate „Tezaur”** de la Postul public de Televiziune Moldova 1.

4. Un succes aparte a fost participarea a doi concurenți la **Concursul Național al interpreților acordeoniști „Mihai Bătrînu”**, ediția a V, (variantă on-line) și unul din ei s-a învrednicit de Locul II.
5. Ansamblurile folclorice cu titlu „model” „Doina Codrilor” și „Busuioc Moldovenesc” au fost protagoniștii **Emisiunii de folclor „O cafea la Tezaur”**, la Postul de televiziune „TezaurFolk”.
6. Rezultate deosebite în activitatea sa, a obținut Ansamblul de muzică și dans „Moștenitorii”, care a demonstrat o prestație înaltă, participând la diferite **Festivaluri de Folclor Internaționale**, în variantă online, organizate în: România, Ucraina și Polonia.
7. Participarea Ansamblului de muzică și dans „Moștenitorii”, în cadrul **Proiectului educativ online Festivalul transfrontalier „Dansul de pe ambele maluri ale Prutului”**, ediția a III-a, mai-iunie, 2020, organizat de Palatul Copiilor din Iași și Uniunea Coreografilor din Moldova. Ansamblului i s-a acordat Diplomă de Excelență, iar conducătorului, dlui Ion Dimitriu, Certificat, în calitate de coordonator al lucrărilor elevilor.
8. În perioada octombrie-noiembrie, un grup de elevi ai Școlii de Muzică au participat la **Concursul Republican „Dumitru Blajinu”**, iar Orchestra de Muzică Populară a Școlii a participat la **Concursul Regional din or. Leova**, în memoria rapsodului popular Vasile Mișcoi.
9. Participarea Ansamblului folcloric „Dor Nisporenean” la **Concursul Național „Colindatul de ceată bărbătească”**, element al Patrimoniului Cultural Imaterial, inclus în lista UNESCO (variantă online).
10. O atenție deosebită a fost acordată *formării și dezvoltării competențelor profesionale* a angajaților domeniului cultură

Principalele realizări în domeniul culturii, în anul 2020:

1. În contextul *Zilei Naționale a Culturii*, pentru prima dată, la nivel înalt, a fost organizată **Manifestarea culturală „Gala Laureaților în Domeniul Culturii”**, unde au fost elucidate succesele obținute, în ceea ce privește promovarea și conservarea patrimoniului cultural de către instituțiile de cultură din localitățile raionului. În cadrul evenimentului au fost înmînate trofee și diplome celor mai reprezentativi specialiști, care pe parcursul anilor, au demonstrat perseverență și responsabilitate în activitatea lor. Sărbătoarea a fost colorată de Spectacolul muzical prezentat de Formațiile artistice cu titlu „model” și, îndeosebi de invitații de onoare, personalități notorii ale culturii raionului: cantautoarea Maria Stoianov, interpreta de muzică populară, Mariana Dobzeu, „Artistă Emerită”, Maestrul Ion Negură cu discipolii săi.
2. Tot în luna ianuarie, a fost organizat **Medalionul literar-muzical, cu genericul „Sub Steaua EMINESCU”**, consacrat aniversării a 170 de ani de la nașterea Marelui Poet Național Mihai Eminescu.
3. Tradițional, au fost desfășurate **Mitinguri de comemorare** a ostașilor căzuți luptele din Afganistan și a eroilor care au luptat pentru Independența și Integritatea Republicii Moldova.
4. În luna martie, Secția Cultură și Turism a organizat, în colaborare cu angajații instituțiilor de cultură din raion, diverse manifestări culturale, în cadrul **Festivalului Internațional de Muzică „Mărțișor”**, ediția a 54-a. În perioada desfășurării Festivalului, pe scenele caselor

de cultură au evoluat numeroase formații artistice din raion și interpreții profesioniști Costi Burlacu și Corina Țepeș, Mihaela Tabură.

5. În perioada septembrie-octombrie, specialiștii Secției Cultură și Turism, pentru prima dată au organizat, cu succes, în variantă on-line, **Festivalul-concurs Raional al Interpreților Cântecului Popular „Vai sărmana, turturică...”**, dedicat regretei interprete Maria Drăgan. La Festival, au participat 34 de concurenți.

La nivel raional, regional, național și internațional se desfășoară sărbători și tîrguri.

Bâlciul Olarilor din s. Iurceni. Este cel mai vechi eveniment cultural din Codrii Nisporenilor, prima ediție datând din 1988. Acesta este organizat anual, în a doua duminică a lunii septembrie. Bâlciul adună cei mai buni meșteri olari din Republica Moldova și România, având drept scop promovarea artei olăritului.

Festivalul Național al Prunei. Festivalul Prunei este organizat tradițional în luna septembrie, vine drept o oportunitate de valorificare a potențialului atât al producătorilor din raionul Nisporeni, cât și din țară. Totodată, se îmbină armonios elementul gastronomic și cel cultural (evoluări ale colectivelor artistice locale, expoziții ale primăriilor, tradiții) al zonei de centru a țării.

Festivalul-concurs național al interpreților cântecului folcloric ”Maria Drăgan”. Festivalul se desfășoară în luna august în satul Bălăurești cu participarea interpreților din Moldova și alte țări, cu scopul valorificării folclorului tradițional moldovenesc și susținerea tinerelor talente. Este organizat în memoria interpretei de muzică populară, Maria Dragă (1947 - 1986), originară din s. Bălăurești. Supranumită de către specialiști, Edit Piaf a Moldovei, datorită talentului și măiestriei artistice, aceasta a dat voce mai multor melodii consacrate: *Vai, sărmana turturică, Lume, soro lume, Toarce, lele, toarce, Doina, Foie verde bob năut, Cioca boca la fereastră, Hop, lele, hop.*

Principalele probleme din sistemul cultural din raionul Nisporeni

1. Lipsa specialiștilor în domeniu.
2. Majoritatea instituțiilor de cultură și artă din raion necesită reparație, să fie dotate cu mobilă specifică acestor instituții, echipamente de sonorizare/iluminare, instrumente muzicale, costume, recuzită scenică pentru o bună organizare a activităților culturale

Principalele obiective

1. Coordonarea activității de organizare a manifestărilor cultural-artistice, pentru satisfacerea intereselor spirituale ale comunității.
2. Asigurarea participării colectivelor artistice, meșterilor populari la activitățile culturale de rang republican și internațional.
3. Valorificarea și sporirea vizibilității patrimoniului cultural și istoric local, prin participarea în cadrul **Proiectului transfrontalier „MuseumInfoTur – Valorificarea și sporirea vizibilității patrimoniului cultural și istoric în cadrul rețelei transfrontaliere de muzeu – Centre de Informare Turistică”**.
4. Coordonarea activităților școlilor cu profil artistic în vederea susținerii și promovării tinerilor talente.

5. Acordarea asistenței metodologice în domeniile bibliotecilor, muzeelor și ocrotirea monumentelor APL de nivelul I și II.
6. Organizarea manifestărilor etno-culturale locale, precum și participarea la expoziții naționale, cu scopul de promovare a raionului, ca destinație turistică

Tintele pentru perioada implementării Strategiei

1. Dezvoltarea și modernizarea rețelei de instituții pentru asigurarea accesului tuturor copiilor la educația de calitate.
2. Elaborarea și promovarea instrumentelor intersectoriale de prevenire și reducere a abandonului școlar.
3. Asigurarea infrastructurii și a condițiilor materiale propice pentru o educație incluzivă în instituțiile de învățământ din raion.
4. Extinderea ofertei de servicii psihopedagogice și de consiliere în carieră.
5. Organizarea de concursuri tematice: "Pedagogul anului", "Școala de succes", "Grădinița de succes", Olimpiadelor școlare, "Elevul anului".
6. Optimizarea rețelei instituțiilor de învățământ în concordanță cu perspectivele de dezvoltare a localităților și cu situația demografică.
7. Elaborarea și implementarea programelor și proiectelor de reconstrucție și modernizare a sediilor instituțiilor de învățământ, inclusiv ținându-se seama de necesitățile persoanelor cu dezabilități.
8. Construcții: Grădiniția de copii din Isăicani, Taberei de odihnă și întremarea sănătății copiilor, WC în interiorul instituțiilor educaționale, aprovisionarea cu apă potabilă a tuturor instituțiilor educaționale din raion.
9. Asigurarea cu transport școlar a elevilor care merg la școlile de circumscriptie din alte localități și îmbunătățirea infrastructurii de acces, inclusiv pentru persoanele cu dezabilități.
10. Dotarea școlilor cu echipament special, necesar pentru implementarea modelelor de învățământ la distanță, în special pentru elevii din școlile mici.
11. Promovarea dialogului cu societatea civilă și cu reprezentanții serviciilor desconcentrate, pentru stabilirea domeniilor de interes comun și pentru rezolvarea problemelor educaționale și comunitare.
12. Organizarea evenimentelor, întrunirilor și concursurilor de culturalizare și promovare a cîntecului și portului popular, brodatul și croșetatul, dansul popular.
13. Reabilitarea, amenajarea și asigurarea întreținerii caselor de cultură rurale în vederea satisfacerii necesităților culturale a populației comunitare (film, teatru, muzică, coregrafie, artă plastică, literatură).
14. Promovarea creației de cîntec popular "Maria Dragan"

DEZVOLTAREA CULTURII, EDUCATIE, TINERET SI SPORT

Obiectivul 1. Dezvoltarea domeniului cultural

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabili
Înzestrarea corespunzătoare a entităților culturale	Reparații curente și capitale a edificiilor entităților culturale din localitățile rurale (Bălănești, Găureni, Bârboieni, Bultuț, Cîrnescu, Bursuc, Călimănesti, Ciorești, Cristești, Grozești, Iurcenii, Sîșcani, Valea Trestieni, Vărzărești, Vinători, Isăcani)	2021-2027	APL, Fonduri culturale UNESCO, Fonduri pentru cultură UE, agentii economici de profil, ONG-uri		APL, Agentii economici, ONG-uri
	Dotarea entităților de cultură cu aparatul sonor și mobilier (Casa de cultură Bârboieni, Casa de cultură Boltuț, Casa de cultură Ciorești, Casa de cultură Valea Trestieni)	2021-2027	APL, Fonduri culturale UNESCO, Fonduri pentru cultură UE, agentii economici de profil, ONG-uri		APL, Agentii economici, ONG-uri

Obiectivul 1. Dezvoltarea domeniului cultural

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabilitate
Valorificarea patrimoniului cultural material	Restaurarea Bisericii vechi din lemn (monument istoric), s. Ciutești Renovarea școlii vechi (monument istoric) din s. Iurcenii	2021-2027	APL, Fonduri culturale UNESCO, Fonduri pentru cultură UE, agenții economici de profil, ONG-uri	APL, Agenții economici, ONG-uri	APL, Agenții economici, ONG-uri
Crearea traseelor turistice culturale	Crearea traseului turistic raional, cu următoarele destinații: Nisporeni - Vărzărești - Seliște - Ciutești - Vînători - Găureni - Bălănești - Milești	2021-2027	Agenția de Investiții, FNDR, APL, Fonduri culturale UNESCO, Fonduri pentru cultură UE, agenții economici de profil, ONG-uri	Agenții de Investiții, FNDR, APL, Fonduri culturale UNESCO, Fonduri pentru cultură UE, agenții economici de profil, ONG-uri	APL, Agenții economici, ONG-uri
	Participarea Muzeului de Istorie și Etnografie Nisporeni în cadrul Proiectului "MuseumInfoTur". Selectarea Museului pentru a fi dotat drept Centru Turistic	2021-2027	Agenția de Investiții, APL, Fonduri pentru cultură UE, agenții economici de profil, ONG-uri		APL, Agenții economici, ONG-uri

Obiectivul 2. Dezvoltarea resurselor umane în domeniul educației

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabilitate
Motivarea didactice cadrelor	Sporirea atraktivității profesiei de cadre didactice	2021-2027	APL, Instituțiile de învățămînt, agenții economici de profil, ONG-uri	140 000	APL, Instituțiile de învățămînt, Agenții economici, ONG-uri
	Atragerea și menținerea cadrelor tinere în sistem	2021-2027	APL, Instituțiile de învățămînt, agenții economici de profil, ONG-uri	5 970 000	APL, Instituțiile de învățămînt, Agenții economici, ONG-uri
	Organizarea concursului "Pedagogul anului" raional	2021-2027	APL, Instituțiile de învățămînt, agenții economici de profil, ONG-uri	105 000	APL, Instituțiile de învățămînt, Agenții economici, ONG-uri

Obiectivul 2. Dezvoltarea resurselor umane în domeniul educației

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabili
	Organizarea concursului raional anual "Școala de succes"	2021-2027	APL, Instituțiile de învățămînt, agenții economici de profil, ONG-uri	35 000	APL, Instituțiile de învățămînt, Agenții economici, ONG-uri
Organizarea concursului "Grădiniță de succes"	raional	2021-2027	APL, Instituțiile de învățămînt, agenții economici de profil, ONG-uri	35 000	APL, Instituțiile de învățămînt, Agenții economici, ONG-uri
Stimularea și promovarea elevilor					
Organizarea Olimpiadelor școlare		2021-2027	APL, Instituțiile de învățămînt, agenții economici de profil, ONG-uri	446 600	APL, Instituțiile de învățămînt, Agenții economici, ONG-uri
Organizarea concursului anual "Elevul anului"		2021-2027	APL, Instituțiile de învățămînt, agenții economici de profil, ONG-uri		APL, Instituțiile de învățămînt, Agenții economici, ONG-uri

Obiectivul 4. Crearea unei infrastructuri educaționale corespunzătoare

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabilitate
	Construcția Taberei de odihnă și întreținerea sănătății copiilor	2021-2027	APL, Instituțiile de învățămînt, agentii economici de profil, ONG-uri	928 000	APL, Instituțiile de învățămînt, Agentii economici, ONG-uri
	Construcția grădiniței de copii din Isăicani	2021-2027	APL, Instituțiile de învățămînt, agentii economici de profil, ONG-uri		APL, Instituțiile de învățămînt, Agentii economici, ONG-uri
Eficientizarea resurselor bugetare educaționale	Aprovizionarea cu apă potabilă a tuturor instituțiilor educaționale din raion	2021-2027	APL, Instituțiile de învățămînt, agentii economici de profil, ONG-uri		APL, Instituțiile de învățămînt, Agentii economici, ONG-uri
	Construcția WC în interiorul instituțiilor educaționale	2021-2027	APL, Instituțiile de învățămînt, agentii economici de profil, ONG-uri		APL, Instituțiile de învățămînt, Agentii economici, ONG-uri

	Asigurarea cu transport școlar a elevilor care merg la școlile de circumscripție din alte localități și îmbunătățirea infrastructurii de acces, inclusiv pentru persoanele cu dezabilități	2021-2027	APL, Instituțiile de învățămînt, agenții economici de profil, ONG-uri	APL, Instituțiile de învățămînt, Agenții economici, ONG-uri
--	--	-----------	---	--

Obiectivul 5. Sporirea relațiilor cu comunitatea

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabilități
	Dezvoltarea mecanismelor de constituire a parteneriatelor pentru educația de calitate	2021-2027	APL, Instituțiile de învățămînt, agenții economici de profil, ONG-uri		APL, Instituțiile de învățămînt, agenții economici de profil, ONG-uri
Responsabilizarea societății în asigurarea unei educații de calitate	Promovarea dialogului cu societatea civilă și cu reprezentanții serviciilor desconcentrate , pentru stabilirea domeniilor de interes comun și pentru rezolvarea problemelor educaționale și comunitare	2021-2027	APL, Instituțiile de învățămînt, agenții economici de profil, ONG-uri		APL, Instituțiile de învățămînt, agenții economici de profil, ONG-uri
	Participarea la programele și proiectele de cooperare la nivel regional și internațional, promovate de organizațiile internaționale	2021-2027			APL, Instituțiile de învățămînt, agenții economici de profil, ONG-uri

Obiectivul 6. Democratizarea sistemului educațional

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare preliminară	Valoarea lei	Responsabilitate
Promovarea valorilor democratice declarate prin Acordul de aderare a Republicii Moldova la UE	Implicitarea elevilor în procesul decizional la nivel de instituție, la nivel de comunitate, la nivel de raion	2021-2027	APL, Instituțiile de învățămînt, agenții economici de profil, ONG-uri	APL, Instituțiile de învățămînt, Agenții economici, ONG-uri	APL, Instituțiile de învățămînt, agenții economici de profil, ONG-uri
	Promovarea unui dialog deschis cu comunitatea în vederea promovării valorilor democratice	2021-2027			

Obiectivul 7. Creșterea nivelului de implicare a tinerilor din raionul Nisporeni în procesul de consolidare a democrației participative

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabilitate
Realizarea studiilor privind implicarea tinerilor în procesul de luare a deciziilor	2021-2027	APL, agenții economici de profil, ONG-uri, alocații bugetare			Specialistul responsabil de politici de tineret din cadrul APL II, Consiliul Raional al Tinerilor din Nisporeni
Implicarea tinerilor în procese participative	2021	APL, agenții economici de profil, ONG-uri, alocații bugetare			Specialistul responsabil de politici de tineret din cadrul APL II
Organizarea trainingurilor de instruire pentru APL II privind mecanismele de implicare a tinerilor în procesul de luare a deciziilor	2021-2027	APL, agenții economici de profil, ONG-uri, alocații bugetare			Specialistul responsabil de politici de tineret din cadrul APL II
Crearea unui mecanism de monitorizare a bugetului la nivel local de către tineri și a unui mediu propice de participare la elaborarea bugetului	2021-2027	APL, agenții economici de profil, ONG-uri, alocații bugetare			Specialistul responsabil de politici de tineret din cadrul APL II

Obiectivul 7. Creșterea nivelului de implicare a tinerilor din raionul Nisporeni în procesul de consolidare a democrației participative

Programe	Proiecte	Perioada	Sursa potențială de finanțare	Valoarea preliminară, lei	Responsabili
Realizarea campaniilor de informare cu privire la necesitatea participării tinerilor în procesul de luare a deciziilor	Realizarea studiilor privind gradul de activism civic în rândul tinerilor	2021-2027	APL, agenții economici de profil, ONG-uri, alocații bugetate		Specialistul responsabil de politici de tineret din cadrul APL II
		2021-2027	APL, agenții economici de profil, ONG-uri, alocații bugetate		Specialistul responsabil de politici de tineret din cadrul APL II, Consiliul Raional al Tinerilor din Nisporeni
Desfășurarea campaniilor de comunicare și promovare a practicilor pozitive de activism civic al tinerilor		2021-2027	APL, agenții economici de profil, ONG-uri, alocații bugetate		Specialistul responsabil de politici de tineret din cadrul APL II
Organizarea trainingurilor de formare a tinerilor lideri		2021-2027	APL, agenții economici de profil, ONG-uri, alocații bugetate		Specialistul responsabil de politici de tineret din cadrul APL II
Susținerea inițiativelor tinerilor la nivel de comunitate		2021-2027	APL, agenții economici de profil, ONG-uri, alocații bugetate		Specialistul responsabil de politici de tineret din cadrul APL II